

FÖLDY FERENC

EMLÉKEZÉS TANÍTÓKÉPZŐS DIÁK- ÉS TANÁRÉVEIMRE

Az évforduló az emlékezés nagy alkalma. Ilyen figyelemre méltó a mai emlékülés is, amelyen a 486 éves, 160 éve önálló pataki tanítóképzés fennállását ünnepeljük. A sárospataki középfokú tanítóképzés 1950-es éveiről mint volt diák, az 1970-es évekről, és az azt követő két évtizedről pedig mint tanár és főigazgató szeretnék néhány jellegzetességet felidézni.

Diákpályámnak ma is a legkedvesebb szakasza az a négy esztendő, amit a sárospataki tanítóképzőben töltöttem. Ebben az intézetben ismertem és szerettem meg a pedagóguspályát. Itt erősödött meg bennem a tanítói hivatás szeretete, s itt kaptam motivációt a pedagógiai és a pszichológiai ismeretek megszerzéséhez.

1950-ben az államosítással négy évre csökkent a korábban öt éves tanítóképzés, és szervezetileg arra színvonalra esett vissza, ahol 1884-ben állott. Ez több hiányosságot előidézve lett. A négyéves keret szűknek bizonyult az általános és szakképzés biztosítására. A tantervben meghatározott tananyag nem felelt meg az igényeknek. A tanítóképzés legnagyobb hiányosságainak a kiküszöbölése érdekében 1953-ban új óratervet bocsátottak ki. Lényeges változást jelentett, hogy az addig nem tanítható lélektant is tanulhattuk már. Ezenkívül több új tantárgyat is bevezettek, amelyek nehezítették a képzést. A rövid tanulmányi idő akadályozta azt is, hogy az ismereteket a tudományok rendszere megkövetelte logikai rendben tanuljuk. Tanáraink tudatosították is bennünk, hogy az intézetben nyert képzés csupán kiindulási pontja hivatásbeli tudásunk, műveltségünk és emberi értékeink fejlesztésének. Felébresztették bennünk a továbbképzés, az önnevelés vágyát, megismertették velünk az ehhez igénybe vehető módszereket. Éltünk is a továbbtanulás lehetőségeivel. Nagyon sokan szereztek közülünk újabb diplomát főiskolán vagy egyetemen.

Sárospatakon a gyakorlati képzés mindig az egyik legfontosabb munkarésze volt a tanítóképzésnek. Az intézet nevelői figyelemmel kísérték egész megjelenésünket, magatartásunkat, munkánkat a gyakorlóiskolában. Ugyanis ott mi nem diákok, hanem nevelők voltunk, és már 15 éves korunkban minden lépésünk, cselekedetünk a pedagógia mérlegére volt téve. A tegnap még gyermekként kezelt általános iskolás tanulókból egyik napról a másikra kitanítók lettünk. A kitanító néni, bácsi megszólítás pedig felemelő érzést, belső tartást adott.

Az érettségit követő gyakorlóévünket is igyekeztek az intézet tanárai maximálisan hasznossá tenni. A gyakorlóév azonban nem minden esetben vált – az intézet rendszeres és tervszerű irányítása mellett sem – tanítóvá válásunk eredményes elősegítőjévé, mivel a gyakorlóhelyek kijelölésében a döntő szempont a nevelőhiány megszüntetése volt. A gyakorlóév után tettünk képesítő vizsgát. Tanítói oklevelemet a tanítóképző fennállásának 100. évében, 1957-ben kaptam meg.

A felsorolt tények mutatják és igazolják, hogy az említett problémák ellenére a tanítóképzés az 1950-es években is eredményes volt Patakon. Az intézet munkájában komoly pozitívum volt a hivatásszeretetre nevelés. Ezt magam is tanúsítom: a pedagóguspálya szeretetében és szépsége iránti meggyőződésemben egy percre sem inogtam meg. Ebben nagy szerepe volt iskolámnak és egykori kiváló tanárainknak, akik példaként álltak előttem.

1969-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen pszichológia szakos középiskolai tanár és pedagógia szakos előadó diplomát szereztem, majd 1972-ben pszichológiából bölcsészdoktori címet nyertem. Nagy megtiszteltetés ért 1970-ben, amikor meghívtak oktatónak a Tanítóképző Intézetbe. Így történt meg, hogy a 125 éves önálló tanítóképzés évében nemcsak tanára, hanem főigazgatója is voltam a főiskolai rangra emelt pataki képzőnek. Tanítóképzős oktatónak lenni speciális feladat. Szaktudományunkat pedagógiai orientáltsággal kell művelni és közvetíteni.

A főiskolai tanítóképzés első évtizedeit most megpróbálom röviden abból a szempontból bemutatni, hogy mennyiben szolgálta a tanítójelöltek hivatásszeretetre nevelését. A felsőfokú tanítóképzés tanterveit elemezve elmondhatom, hogy kevesebb időkeretet biztosított a tanítási gyakorlatra, a mesterségre való eredményes felkészülésre. Az 1976-os tanterv – az egységes általános iskolai pedagógusképzés jelszavát félreértelmezve – a tanárképzés rendszerének logikáját próbálta ráhúzni a tanítóképzésre. Ez a tendencia már az 1973-as tantervvel elkezdődött. Ennek két jellemző vonását emelem ki. Az egyik az elméleti, ezen belül a szaktárgyi, szakkollégiumi képzés pozíciójának erősödése. A másik pedig az, hogy jelentősen csökkent a gyakorlati képzés időtartama. Valamennyien tudjuk, hogy az elméleti felkészültség önmagában még nem biztosítéka az eredményes tanítási gyakorlatnak, hiszen a tudomány logikája nem azonos az elsajátítás logikájával.

A tanító igazi szakmája annak elsajátítása, hogyan lehet az absztrakt tartalmakat lefordítani a kisiskolások nyelvére. A jó „tolmácsoláshoz” pedig beleélés, gyermekismeret, tapasztalat és még sok minden szükséges, amelyet csak a gyermekkel való közvetlen kapcsolatban lehet igazán megtanulni. Ezért a tanítói tevékenység elemzéséből kiindulva

olyan elméleti alapkövetelményt állítottunk össze, amelyet a tanítójelöltek mesteri szinten, hivatásszeretettel tudtak adaptálni a gyakorlatban.

E feladok teljesítése szívós belső – főiskolai és tanszéki szintű – műhelymunkát, gazdag metodikai kulturáltságot igényelt. Tudatos tervezéssel sikerült elérnünk, hogy minden tantárgycsoportnak volt kiváló felkészültséggel, gazdag gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező vezető beosztású oktatója. A pedagógiának Ködöböcz József, a magyar nyelv és irodalomnak dr. Csuha-Varjú Imre, a matematikának Szerencsi Sándor, az ének-zene Tóth Károly, a rajznak Nagy Dezső, a testnevelésnek Sipos György. Az ő segítségükkel a fiatalabb oktatók alkalmassá váltak a tanítóképzős hallgatók oktatására.

Szeretném kiemelni az oktatók összetartását, mely kedvezően hatott a tanárok és a diákok kapcsolatára, jó példa volt ez a szép számú pedagógusjelöltek számára.

Többéves tapasztalat alapján mondhatom el azt is, hogy a hozzánk került tanítójelöltek pályaképe sok esetben megalapozatlan. Nagy pozitívum azonban, hogy gyermekszereztük, a hivatáshoz szükséges érzelmi kötődésük meghatározó. Szerénytelenség nélkül állítom, hogy Patakon a hivatásszeretet formálásában is élen jártunk.

Az említett években a főiskolát nagyfokú nyitottság jellemezte, ahol érvénysült a comeniusi küldetéstudat, a használni, szolgálni, segíteni akarás szelleme. Jó kapcsolat alakult ki a megye oktatási és közművelődési intézményeivel. Rendszeresen együttműködtünk velük az alsófokú nevelőmunkában, a pedagógusok továbbképzésében. A pedagógusok intenzív képzését pedig a város és a megye határain túl is végeztük. Példa erre a tíz éven át megrendezett Tanítók Országos Nyári Akadémiája. Az említett időszakban főiskolánk több sikeres hazai és nemzetközi tudományos és művészeti tanácskozásnak adott otthont, amelyeken oktatóink és hallgatóink aktívan részt vettek.

Comenius emlékét ápolva őriztük és hasznosítottuk szellemi örökségét. 1976-ban a főiskola az ő nevét vette fel. 1986-ban a sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskolán országos hatáskörrel megalakult a Magyar Comenius Társaság, amelynek titkára, 2003-tól elnöke vagyok.

Nyugdíjasként, 1996-tól is élő a kapcsolatam az alma materrel. 2007-ben a 150 éves tanítóképzőben arany-, 2017-ben pedig a 160 éve önálló tanítóképzőben gyémántdiplomát kaptam. Meggyőződéssel vallom, hogy a sárospataki tanítóképzés múltjában és jelenében van annyi érték, hogy alkalmas a napjainkban előtte álló minőségi feladatok eredményes

ellátására. Kívánom, hogy iskolánk, a 160 éves sárospataki tanítóképző olyan legyen, ahogy azt Comenius kívánta: „belül fénnel teljes, kívül pedig a fényt messze szóró.” (Simon, 2003, 253.)

Irodalom

Simon Gyula (2003) Comenius a magyar pedagógiában. *Bibliotheca Comeniana* X. Sárospatak, 253.